

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІ ПОСЛУГИ ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Олена Кононенко

директор,
Комунальна установа
«Богодухівський інклюзивно-ресурсний центр»
Богодухівської міської ради Харківської області,
психолог-волонтер,
E-mail: b_irc@ukr.net

Надія Вовк

керівник,
Центр психологічної допомоги
«СВІТЛО НАДІЇ» при Харківській спеціалізованій школі № 114,
практичний психолог,
Харківська спеціалізована школа I–III ступенів № 114
Харківського району Харківської області,
логопед-дефектолог, психолог-волонтер,
E-mail: nnaduha11997799@gmail.com

Сучасна реальність, яка стрімко змінює нас, наше ставлення, стратегії, гнучкість мислення, спонукає до розвитку нових напрямків роботи, співпраці між різними закладами, організаціями та установами. Саме такі зміни обставин і способу життя дозволяють нам поглянути на ситуацію під іншим кутом і побачити нові можливості та знайти нові орієнтири.

Як і всі, ми намагаємося забезпечити роботу закладів в умовах війни, гарантувавши дітям можливості навчання та розвитку. Тому, ми як захисники освітнього простору підтримуємо, навчаємо, втілюємо і впроваджуємо нове, творче, необхідне. Ми прагнемо, щоб наші діти, навіть в найтяжчі часи, відчували турботу та підтримку [1].

Комунальна установа «Богодухівський інклюзивно-ресурсний центр» Богодухівської міської ради Харківської області знаходяться у зоні бойових дій. Обстріли, прильоти. А ми докладаємо зусилля, щоб діти і родини отримували знання, підтримку та розвивали свої здібності. Бо саме у наших дітей є важлива місія – відновлювати Державу, зробити її кращою, міцнішою, непохитною.

Вважаємо, що для виховання кращого – не має бар'єрів. Головним є бажання, мотивація, ресурси, ціль.

Зверніть увагу, що у цей складний час в країні – багато сімей, які мають дітей з інвалідністю, з особливими освітніми потребами, які потребують кваліфікованої реабілітаційної, психологічної, соціальної допомоги, щоб не відчувати себе ізольованими від суспільства.

Всі діти рівні в правах. А, головне, що кожна дитина має право на самореалізацію свого потенціалу і розкриття своїх талантів. Навіть у довоєнні часи батьки дітей з особливими потребами було важко відкритися, знайти підтримку та прийняти її. Якщо вчасно не звернути увагу та не надати допомогу, то суспільство втрачає частину потенціалу, який може бути корисним для розвитку суспільства [5].

Сучасні реалії – війна, пандемії – показали, що усі потребують ще більшої підтримки, вкладень у розвиток [3].

Фахівці центру надють психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами, як місцевим так і внутрішньо-переміщеним та психологічну допомогу військовослужбовцям, внутрішньо-переміщеним особам та місцевому населенню. А також проводять тренінги, лекції, бесіди, круглі столи. Наш центр надав послуг понад 300 особам з особливими освітніми потребами, психологічну допомогу отримали понад 1500 осіб. З кожним днем кількість потребуючих фахової допомоги зростає [1; 4].

Якщо брати до уваги дітей з порушеннями розвитку, то більшість з них мають не одну причину. Тому підхід повинен бути комплексним. А саме за такими корекційно-розвитковими напрямками:

- розвиток когнітивної та емоційно-вольової сфер (подолання невпевненості, розкриття талантів та розвиток здібностей);
- фізичний розвиток (розвиток дрібної та загальної моторики, загального фізичного розвитку, в тому числі розвиток системи органів дихання);

– мовленнєвий розвиток (розвиток комунікативних навичок, корекційна робота з розвитку мови-мовлення);

– освітня діяльність (формування вмінь та навичок) (Кейси у додатку 1).

Для більш ефективної допомоги ми об'єднуємо зусилля з іншими закладами, установами та залучаємо фахівців для обміну досвідом.

Важливим в цей час є підтримка громадських організацій та волонтерських рухів.

Актуальність озвученої теми є однією із болючих та важливих, яка потребує особливої уваги від національних і закордонних партнерів.

Один мудрець сказав: «Душа дитини подібна до коштовного каменю. Без належного огранювання і оправу він не може сяяти всіма кольорами». Продовжуючи його думку, ми можемо порівняти спільну роботу з умілим ювеліром, який розуміючи цінність, вміє створити з нього справжній скарб, відтінити його фарби. Наша робота багатогранна і складна, вимагає величезної віддачі і доброти власної душі [7].

У нас є фахівці, які готові працювати 24/7, які можуть, знають, як надавати допомогу якісніше, але необхідна увага та підтримка з боку партнерів.

Звертаю увагу, що Джеймс Хекман – американський економіст, Нобелівський лауреат з економіки у 2000 році, зробив дослідження (2016 р.), надав висновки, що витрати зроблені на розвиток програми раннього втручання, повертаються в суспільство інвестиціями, більшими в 10 разів, за рахунок економії в програмах, таких як соціальний захист, кримінальне правосуддя, охорона здоров'я [2].

Тільки шляхом співпраці, з урахуванням інтересів усіх сторін партнерства, можна досягти успіхів.

І як сказав великий вчений І. Павлов: «Ніщо не залишається непорушним, а все завжди може змінитися на краще. Аби тільки були створені відповідні умови» [6].

Майбутнє – починається сьогодні!

Список використаних джерел:

1. Прохоренко Л., Орлов О. Діти з особливими потребами в умовах кризових викликів: навчання і супровід. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, № 3 (2). С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-11> (дата звернення: 19.05.2023).
2. Джеймс Джозеф Хекман. *Лауреати Нобелівської премії*: веб-сайт. 2017. URL: <http://nobel.knute.edu.ua/index.php/nobelivski-laureati/dzhejms-dzhozef-khekman> (дата звернення: 19.05.2023).
3. Вплив війни на дітей: веб-сайт. URL: warchildhood.org (дата звернення: 19.05.2023).
4. Завацька Л. Соціально-психологічний супровід дітей та підлітків, які постраждали внаслідок воєнних дій. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат*: матеріали II Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 20 жовтня 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 77–80.
5. Соколова К. С. Які вони сучасні діти? *Всеосвіта*: веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/aki-voni-sucasni-diti-263599.html> (дата звернення: 19.05.2023).
6. Павлов Іван Петрович. *ПСИХОЛОГІС (Енциклопедія практичної психології)*: веб-сайт. http://psychologis.com.ua/pavlovzpt_ivan_petrovich.htm (дата звернення: 19.05.2023).
7. На допомогу у вихованні. Добірка притч. URL: <https://naurok.com.ua/na-dopomogu-u-vihovanni-dobirka-pritch-6314.htm> (дата звернення: 19.05.2023).

Додаток 1

Кейси

1. Даша, 8 р., ВПО.

Дівчина з синдромом Дауна. Має незначні порушення опорно-рухового апарату, інтелектуальні порушення та затримку мовлення. З початком війни, зі слів мами, посилилася тривога, страхи, з'явилися панічні атаки. Мовлення дуже тихе, повторення слів і речень. За проханням повторити і сказати гучніше – дівчина виконує.

Як психологом, надається психологічна підтримка у вигляді вправ на заземлення, дихання, зниження страху. Як логопедом, дефектологом-логопедичні вправи з розвитку мовлення (артикуляційна гімнастика, масаж). Так як дівчина реагує та надає на запитання відповіді, проводяться вправи на розвиток когнітивних процесів, сприйняття. Також клієнтці задіяні арт-техніки.

За декілька сеансів є помітні зміни у поведінці дівчини. Більш з'явилася витримка у часі до занять (на початку 10 хвилин), вже може планувати і керувати власним часом дня, розмовляє звучніше та спокійно. Використовує вправи на дихання, якщо починається тривожність.

2. Павло 6 р. Дитина з ООП (РАС).

Звернулися за допомогою, а саме: з початку війни у хлопчика погіршився психологічний стан: з'явилися паніка, некерована агресія, тривожність, відмовлявся виходити з будинку, став спати погано по ночам, лякався сирени, ховався.

З родиною проведено роботу психологічної підтримки та корекцію розвитку дитини.

Мамі хлопчика, надані техніки самопомоги та самозаспокоєння, надані поради по підтримці та відновленню стану. Задіяні такі види робіт: арт-терапія, рухові вправи на переключення та заспокоєння, техніки дихання. Медитативна музика та казко терапія.

Стан хлопчика покращився: став спокійнішим, зменшилася агресія, почав товаришувати та спілкуватися з іншими дітками, на сирену реагує без остраху. Роботу по корекції розвитку рекомендовано продовжити.

3. Учні і підлітки віком від 6–18 років, очні зустрічі та онлайн.

Частіше звертаються з запитом про тривогу, замкнутість, страхи, відчуження, відсторонення від сьогодення, невпевненість, небажання вчитися та розвиватися. З початком війни багатьом з них довелося змінити місце проживання, навчальні заклади, втратили рідних або друзів, а головне втратили віру у майбутнє та свої сили. Головними аспектами роботи обираю у психологічній підтримці – повернення віри у життя, себе, сьогодення. Направляю на дії до пошуку ресурсу та наповнення, діяльності. Через тренінги, групи підтримки, індивідуальні консультації опрацьовуємо цінності та значущість кожного. У групах підтримки присутні навчаються чути та відчувати один одного, ділитися своїми переживаннями та вести пошук до виходу із ситуації. Групи оновлюються, продовжують працювати. Головне, що це потрібно, відчувають вже після першого заняття і на інше приходять з друзями або знайомими.